

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ СЛОВАЧЧИНИ

Сергій Макара, Михайло Роман. Словник українських письменників Словаччини. – Поніки, 2010. – 134 с.

Завдяки ініціативі та фінансовій допомозі Сергія Макари та Михайла Романа наприкінці 2010 року вийшов друком україно-словацький словник українців, а також для словаків та чехів “Словник українських письменників Словаччини”, появу якого, без сумніву, привітає і літературна громадськість України. Автори цього словника – відомі університетські професори філософського факультету Пряшівського університету, активні публіцисти й літературні критики Східної Словаччини. За їхнім твердженням, книжка “ставити собі за мету ознайомити читачів із творчістю окремих авторів, які творили упродовж двох минулих століть, а також пишуть в епоху нашого сьогодення українською. Однак автори цього довідкового видання не претендують на повну характеристику їхньої творчості, на всі твори, що вони їх написали, але лише зупиняються на тих творах українських письменників, які зіграли винятково визначну роль у розвитку автора або в розвитку української літератури у Словаччині”.

У передмові доречно акцентовано увагу на тому, що українська література у Словаччині розвивалась за особливих і винятково важких соціальних, культурних, мовних та літературних умов, адже минулі режими не мали жодного зацікавлення в розвитку культури та освіти русинсько-української людності. Це було від давніх-давен автохтонне на цій території населення, яке в епоху першої Чехословацької республіки належало до складу тодішньої Підкарпатської Русі, теперішньої Закарпатської України, тобто найзахіднішої частини України. До літературної спадщини не лише наших, а й закарпатських українців зарахували з відповідним патріотизмом і будителів Олександра Духновича, Олександра Павловича, Анатолія Кралицького і Юрія Ставровського-Попрадова, яким тодішня нез'ясована національна й мовна орієнтація не давала змоги досягнути кращих успіхів, хоча й без того вони стали основоположниками української літератури у своєму середовищі.

Словник містить 76 цільних портретів письменників і докладну наукову статтю М. Романа про тенденції розвитку української літератури ХХ сторіччя згаданого регіону з виокремленням творів найвидатніших письменників – Василя Гренджі-Донського, Ірини Невицької, Федора Лазорика, Зореслава (власне ім'я Степан Саболь), Юрія Боролича, Андрія Корабелеша, Івана Мацинського, Михайла Шмайди, Йосифа

Збігеля, Івана Гриць-Дуди, Андрія Куська, Йосифа Шелепця, Єви Біссової, Івана Яцканина, Василя Дацея, Юрія Бачі, Миколи Мушинки, Марусі Няхай, Іллі Галайди, Ганни Кочур та ін. Особливо необхідно відзначити творців словника за науковий виклад правильної та історично аргументованої еволюції наших русинів-українців, скерований на українську національну та мовну орієнтацію, яка їх зближує з єдинокровними братами в Україні. Прагнучи охопити якнайбільше діячів літературного життя Східної Словаччини, автори ввели до збірника й літераторів-науковців і критиків із Братислави та Праги – Михайла Мольнара, Миколу Неврлого, Ореста Зілінського, котрі співпрацювали з пряшівськими українцями, де вони публікували свої праці тощо. Так само вони зарахували до свого літературного середовища київського літератора В. Конопельця, якимось забувши про Павла Мурашка з Праги, який також оприлюднював свої праці в українській пресі у Пряшеві.

Лише через якийсь дивний недогляд залишився поза шпальтами словника видатний критик і публіцист Іван Гвань (1950 р. н. у Ряхові біля Бардейова), котрий навчався в Римі та Мюнхені й у 1995-1998 роках був провідним редактором на радіо “Свобода” в Києві, де кілька разів виступав й автор цієї рецензії. Іван Гвань оприлюднював багато своїх гострих статей в українській

пресі Мюнхена (“Християнський голос”, “Сучасність”, “Український самостійник” та в інших періодичних органах), а в Києві в часописах “День”, “Дзеркало тижня”, “Вечірній Київ”, “Генеза”, “Український світ”, “Людина і світ” та ін. У своїх працях він відстоював ідею позитивного розуміння найновіших подій в Україні та в діаспорі. У вітчизняній прашівській пресі

Іван Гвань виступав у журналі “Дукля” та тижневику “Нове життя”.

Незважаючи на деяких призабутих авторів, словник Сергія Макари та Михайла Романа виконує свою гідну місію і у вітчизняному прашівському середовищі, і серед словацьких, чеських та українських літераторів.

Микола Неврлий

Переклав зі словацької Іван Пасемко
м. Братислава, Словаччина

Отримано 17 червня 2011 р.

У ПОШУКАХ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ПСИХОАНАЛІТИЧНОГО МЕТОДУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Печарський Андрій. Психоаналітичний аспект української белетристики першої третини ХХ сторіччя: Монографія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 466 с.

У кожному науковому проєкті, зокрема в галузі літературознавства, певні теорії та концепції, інтерпретаційні моделі-матриці, ідеї-модуси, методологічні інструментарії, які виражають наукову парадигму, проходять поступову трансформацію. Накопичення нових ідей та фактів у межах окремої парадигми приводить до “тектонічних зрушень” у попередніх дискурсах, до створення нової парадигми, яка здатна була б охопити інтерпретаційними моделями дедалі нові факти та ідеї сучасного стану наукового простору. Така парадигма існуватиме до того моменту, поки не прийде час на нову парадигму. Це один із найфундаментальніших принципів розвитку науки.

Монографічне дослідження “Психоаналітичний аспект української белетристики першої третини ХХ сторіччя” Андрія Печарського яскраво демонструє це передчуття “тектонічних зрушень” у психоаналітичному методі літературознавчих досліджень, що у світоглядному ракурсі можна охарактеризувати як повернення *назад-у-майбутнє*. Автор насамперед намагається поєднати дослідження сакральних вимірів літератури, спроби пошуку спільних точок перетину між літературою і теологією, котрі уможливають цілком новий підхід до

тлумачення феномену *неусвідомленого* людини, а отже – модифікацію понятійно-концептуального апарату *глибинної психології* (З. Фройд, К.-Г. Юнг, А. Адлер, Е. Фромм, К. Горні, Ж. Лакан та ін.). Ідеться, власне, про синтез ідей теорії класичного психоаналізу, аналітичної й індивідуальної психології з неофрейдистською концепцією неусвідомленого та релігійним світосприйманням, теологічними підходами до явищ людської психіки та психології творчості зокрема. Спроба поєднання цих двох парадигм, кожна з яких по-своєму намагається пояснювати мікрокосмос почуттів